

686.387

Matematika

MA

Fyzika a mechanika

71

FM

Elektrotechnika

103

ET

Technické materiály

134

TM

Strojnické kreslení

206

SK

Přesnost výroby

239

PV

Pracovní způsoby

297

PZ

Řezné nástroje

336

RN

Obrábění

377

OB

Strojní součásti

457

SC

Svařování kovů

537

SV

HLAVNÍ OBSAH

MA —	MATEMATIKA	9
FM —	FYZIKA A MECHANIKA	71
ET —	ELEKTROTECHNIKA	103
TM —	TECHNICKÉ MATERIÁLY	134
SK —	STROJNICKÉ KRESLENÍ	206
PV —	PŘESNOST VÝROBY	239
PZ —	PRACOVNÍ ZPŮSOBY	297
RN —	ŘEZNÉ NÁSTROJE	336
OB —	OBRÁBĚNÍ	377
SC —	STROJNÍ SOUČÁSTI	457
SV —	SVAŘOVÁNÍ KOVŮ	537
	LITERATURA	560
	REJSTŘÍK	561

Podrobný obsah je na začátku jednotlivých kapitol.

OBSAH

PZ	—	PRACOVNÍ ZPŮSOBY	299
PZ 1		Tváření kovů	299
PZ 1.1		Všeobecně	299
PZ 1.1.1		Základní pojmy a jejich definice	299
PZ 1.1.2		Základní práce a jednotlivé operace	299
PZ 1.2		Střihání	300
PZ 1.2.1		Přehled jednotlivých operací	300
PZ 1.2.2		Střizná síla, práce a výkon	301
PZ 1.2.3		Pevnost různých materiálů ve střihu	301
PZ 1.2.4		Šířky okrajů a můsteků pro výstřižky	302
PZ 1.2.5		Nejmenší přípustné rozměry pro děrování	304
PZ 1.2.6		Střizná vůle mezi střizníkem a střiznicí	304
PZ 1.2.7		Vzorce pro výpočet šířky pásu a počtu výstřižků z pásu	305
PZ 1.3		Ohýbání	308
PZ 1.3.1		Přehled jednotlivých operací	308
PZ 1.3.2		Ohýbací síla a práce	309
PZ 1.3.3		Poloměry ohybů	310
PZ 1.3.4		Rozvinutý tvar a napřímená délka ohybu	311
PZ 1.3.5		Zkrácení v místě ohybu	311
PZ 1.3.6		Úhel zpětného odpružení materiálu při pravoúhlých ohybech	312
PZ 1.4		Tažení	312
PZ 1.4.1		Přehled jednotlivých operací	312
PZ 1.4.2		Tažení dutých válcových výtažků	313
PZ 1.4.3		Tažná práce	317
PZ 1.4.4		Vzorce pro výpočet průměru výstřižku (přístřihu) pro dutá rotační tělesa	318
PZ 1.4.5		Vzorce odvozené ze vzorců pro výpočet základních rotačních ploch	321
PZ 1.5		Tlačení	324
PZ 1.5.1		Přehled jednotlivých operací	324
PZ 1.6		Protlačování	325
PZ 1.6.1		Přehled jednotlivých operací	325
PZ 1.7		Ražení	325
PZ 1.7.1		Přehled jednotlivých operací	325
PZ 1.8		Kování	326
PZ 1.8.1		Přehled jednotlivých operací	326
PZ 1.8.2		Délka materiálu potřebná k zhotovení volného výkovku	327
PZ 1.9		Válcování	328
PZ 1.9.1		Přehled jednotlivých operací	328
PZ 1.10		Kalibrování	329
PZ 1.10.1		Přehled jednotlivých operací	329
PZ 1.11		Ostatní práce	329
PZ 1.11.1		Přehled jednotlivých operací	329
PZ 1.12		Poloha střediska (těžiště) neuzavřených a uzavřených čar pro lisovadla	330
PZ 1.12.1		Výpočet polohy střediska (těžiště) obrysu průstřizníku (obecně lisovníku)	331
PZ 2		Teplné zpracování ocelí	332
PZ 2.1		Druhy, účel a postup při tepelném zpracování	332
PZ 2.1.1		Žíhací barvy a příslušné teploty při žíhání oceli	Příloha vlepena za str. 336
PZ 2.1.2		Popouštěcí barvy a příslušné teploty při popouštění oceli	Příloha vlepena za str. 336

OBSAH

RN	ŘEZNÉ NÁSTROJE	336
RN 1	Nástrojové materiály ocelové	336
RN 1.1	Přehled	336
RN 1.1.1	Nástrojová ocel uhlíková	336
RN 1.1.2	Nástrojová ocel slitinová	336
RN 1.1.3	Nástrojová ocel slitinová rychlořezná	336
RN 1.1.4	Nástrojová ocel slitinová na lité nástroje	336
RN 1.2	Nástrojové oceli — použití	337
RN 1.3	Skupiny a podskupiny oceli podle účelu použití	338
RN 1.4	Nástrojové oceli — tepelné zpracování	341
RN 1.4.1	Nástrojové oceli uhlíkové	341
RN 1.4.2	Nástrojové oceli slitinové	342
RN 1.4.3	Nástrojové oceli rychlořezné	343
RN 1.4.4	Nástrojové oceli slitinové na řezací nástroje odlévané	344
RN 1.5	Označování nástrojových ocelí	344
RN 1.5.1	Označení rychlořezných ocelí na nářadí	344
RN 1.5.2	Barevné označení ocelí tř. 19	344
RN 2	Slinuté karbidy a keramické řezné materiály	345
RN 2.1	Slinuté karbidy na obrábění	345
RN 2.2	Slinuté karbidy pro tváření	346
RN 2.3	Použití slinutých karbidů	346
RN 2.4	Porovnání výkonu nožů se SK a z nástrojové oceli rychlořezné	348
RN 2.5	Porovnání slinutých karbidů ČSSR a zahraničních	348
RN 2.6	Mechanické vlastnosti slinutých karbidů	348
RN 2.7	Přehled nožů s břitovými destičkami ze slinutých karbidů	349
RN 2.7.1	Tělesa nožů a druh slinutých karbidů	350
RN 2.7.2	Normalizované tvary běžných břitových destiček ze slinutých karbidů	351
RN 2.8	Keramické řezné materiály	352
RN 3	Geometrie břitů nástrojů	353
RN 3.1	Geometrie břitu soustružnického nože	353
RN 3.1.1	Řezné úhly pro nože z rychlořezné oceli	354
RN 3.1.2	Druhy ostření podle ČSN 22 3502	354
RN 3.1.3	Úhly na nožích s břitovými destičkami ze slinutých karbidů	356
RN 3.1.4	Úhly na nožích podle výrobce	357
RN 3.2	Geometrie břitu frézy	358
RN 3.3	Geometrie břitu šroubovitého vrtáku	360
RN 3.4	Geometrie břitu výhrubníku	362
RN 3.5	Geometrie břitu výstružníku	363
RN 4	Brusné kotouče	365
RN 4.1	Brusný kotouč	365
RN 4.2	Označení brusných kotoučů	366
RN 4.3	Přehled brusných, řezacích a leštících kotoučů	367
RN 5	Nástrojové kužele	369
RN 5.1	Výběr nástrojových stopek a dutin	369
RN 5.2	Kuželové stopky metrické se závitem pro upínací šroub	369
RN 5.2.1	Kuželové stopky metrické s unášečem	370
RN 5.3	Kuželové dutiny metrické s dírou pro upínací šroub	370
RN 5.3.1	Kuželové dutiny metrické s otvorem pro vyrážec	371
RN 5.4	Kuželové stopky Morseovy se závitem pro upínací šroub	371
RN 5.4.1	Kuželové stopky Morseovy s vyrážecem	372
RN 5.5	Kuželové Morseovy dutiny s dírou pro vyrážec	372
RN 6	Hodnoty pro sinusové pravítko	373

OBSAH

OB — OBRÁBĚNÍ	377
OB 1	Řezné podmínky 377
OB 1.1	Řezné podmínky pro soustružení 377
OB 1.1.1	Hospodárná řezná rychlost pro hrubování noží z nástrojové oceli rychlořezné 380
OB 1.1.2	Řezná rychlost pro hrubování noží s břitovými destičkami ze slinutých karbidů 381
OB 1.1.3	Řezná rychlost pro soustružení noží z nástrojové oceli rychlořezné 382
OB 1.1.4	Velikost posuvu při soustružení oceli na čisto v závislosti na požadované drsnosti povrchu 383
OB 1.1.5	Volba řezných podmínek pro soustružení na hrubo 383
OB 1.1.6	Volba řezných podmínek pro soustružení na čisto 390
OB 1.1.7	Skupiny obrobitelnosti a řezné podmínky pro soustružení 392
OB 1.1.8	Otázky při různých obvodových rychlostech 394
OB 1.2	Obrobitelnost materiálu 396
OB 1.2.1	Skupiny obrobitelnosti ocelových materiálů 396
OB 1.2.2	Skupiny obrobitelnosti ocelí na odlitky 399
OB 1.2.3	Skupiny obrobitelnosti litiny 400
OB 1.2.4	Skupiny obrobitelnosti mědi a slitin mědi 400
OB 1.2.5	Skupiny obrobitelnosti hliníku a slitin hliníku 401
OB 1.2.6	Skupiny obrobitelnosti plastických hmot 401
OB 1.3	Řezné podmínky pro frézování 402
OB 1.3.1	Nástroje z nástrojové oceli rychlořezné 402
OB 1.3.2	Nástroje s břitovými destičkami ze slinutých karbidů 403
OB 1.3.3	Doporučené řezné rychlosti pro frézy z RO a SK 404
OB 1.4	Řezné podmínky pro vyhrubování 406
OB 1.5	Řezné podmínky pro vystružování 407
OB 1.6	Řezné podmínky pro vrtání 408
OB 1.6.1	Řezné podmínky pro vrtání vrtákem z RO 408
OB 1.6.2	Výroba děr H7 a H8 (výhrubníkem a výstružníkem) 409
OB 1.6.3	Výroba děr H11 a H12 (výhrubníkem) 410
OB 1.6.4	Přehled nářadí pro válcové zahloubení hlav šroubů 411
OB 1.6.5	Přehled nářadí pro kuželové zahloubení hlav zápusťných šroubů 412
OB 2	Soustružení kuželových ploch 413
OB 2.1	Soustružení kuželových ploch při natočení nožového suportu 413
OB 2.2	Soustružení kuželových ploch při příčném vysunutí koníku 414
OB 2.3	Soustružení kuželových ploch podle vodícího pravítka 415
OB 2.4	Kuželovitosti, vrcholové úhly a úhly sklonu kužele 416
OB 3	Řezání závitů na soustruhu 418
OB 3.1	Výpočet výměnných ozubených kol 418
OB 3.2	Tabulky výměnných ozubených kol 421
OB 3.3	Řezné rychlosti při řezání závitů 424
OB 3.3.1	Řezné rychlosti při řezání závitů nástroji z nástrojové oceli 424
OB 3.3.2	Řezné podmínky při řezání vnějšího metrického závitu nástroji z rychlořezné nástrojové oceli 424
OB 3.3.3	Řezné podmínky při řezání vnitřního závitu nástroji s břitovými destičkami ze slinutých karbidů 425
OB 3.3.4	Řezné podmínky při řezání vnějšího lichoběžníkového závitu 425
OB 4	Rýhování a vroubkování 426
OB 5	Zaoblování a zkosení hran 427
OB 6	Zápichy 428
OB 7	Středicí dřílky 429
OB 8	Přídavky na obrábění 434
OB 8.1	Přídavky na průměr nebo na tloušťku u nekruhového materiálu 434
OB 8.2	Přídavky na délku 434
OB 8.3	Přídavky na broušení 435
OB 8.3.1	Přídavky na broušení vnějších válcových ploch mezi hroty 436
OB 8.3.2	Přídavky na broušení vnitřní válcové plochy 436
OB 8.3.3	Přídavky na broušení rovinné plochy 438
OB 8.4	Přídavky na obrábění ploch odlitků 439
OB 9	Normální délkové rozměry 440
OB 10	Nepřímé úhlové dělení 441
OB 10.1	Úhlové dělení s přesností 10 minut 441
OB 10.2	Úhlové dělení s přesností 1 minutu 441
OB 10.3	Číselné hodnoty pro nepřímé úhlové dělení 443

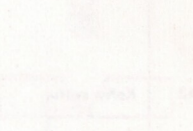
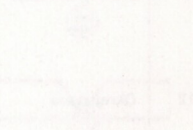
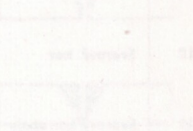
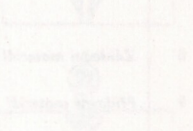
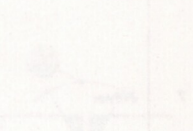
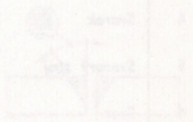
OB 11	Volba řezných kapalin	447
OB 11.1	Řezné kapaliny — porovnání se zahraničními	449
OB 12	Jakost povrchu	450
OB 12.1	Drsnost povrchu	450
OB 12.2	Přehled hodnot drsnosti povrchu dosažitelných při běžném obrábění	451
OB 12.3	Drsnost povrchu dosahovaná ručními způsoby obrábění	451
OB 12.4	Hodnoty drsnosti u povrchových úprav	452
OB 12.5	Porovnání drsnosti podle ČSN se sovětskou normou	452
OB 12.6	Drsnost povrchu závitů	453
OB 12.7	Jakost povrchu zaškrabávaných ploch	455

OBSAH

SC	—	STROJNÍ SOUČÁSTI	458
SC 1		Závity	458
SC 1.1		Metrické závity — Názvosloví a označování	458
SC 1.1.1		Metrické závity — Přehled průměrů, stoupání a průřezů	465
SC 1.1.2		Metrické závity — Výběr pro šrouby a matice	467
SC 1.1.3		Metrické závity — Základní řady a řady s jemným stoupáním	468
SC 1.2		Whitworthův závit	472
SC 1.3		Trubkové závity	473
SC 1.3.1		Trubkový závit válcový	473
SC 1.3.2		Trubkový závit kuželový	473
SC 1.3.3		Doporučené průměry vrtáků na předvrtávání děr pro trubkové závity	474
SC 1.4		Pancéřový závit	474
SC 1.5		Oblý závit	475
SC 1.6		Edisonův závit	475
SC 1.7		Lichoběžníkové závity	476
SC 1.7.1		Lichoběžníkový závit rovnoramenný	476
SC 1.7.2		Lichoběžníkový závit nerovnoramenný	478
SC 1.7.3		Lichoběžníkový závit nerovnoramenný zesílený 45°	480
SC 1.8		Výběhy a drážky závitů	483
SC 1.8.1		Výběhy a drážky vnějšího metrického a trubkového závitu	483
SC 1.8.2		Výběhy a drážky vnitřního metrického a trubkového závitu	484
SC 2		Strojní součástispojovací a jejich příslušenství	485
SC 2.1		Šrouby	485
SC 2.1.1		Konce šroubů s metrickým závitem	491
SC 2.1.2		Zahloubení pro válcové a kuželové hlavy šroubů	492
SC 2.1.3		Hloubky děr se zvitem pro závrtané šrouby	492
SC 2.1.4		Průměry děr pro šrouby	493
SC 2.2		Matice	493
SC 2.3		Otvory klíčů	500
SC 2.4		Podložky	501
SC 2.4.1		Podložky pro šrouby s šestihrannou hlavou a šestihranné matice	501
SC 2.4.2		Pružné podložky	502
SC 2.4.3		Pojistné podložky s jazýčkem	502
SC 2.4.4		Pojistné podložky s nosem	503
SC 2.4.5		Pojistné podložky s nosem	503
SC 2.5		Závlačky	504
SC 2.5.1		Přiřazení závlaček a podložek k čepům	505
SC 2.6		Pojistné pružné kroužky	505
SC 2.6.1		Pojistné pružné kroužky s háčkem	505
SC 2.6.2		Pojistné pružné kroužky s očky (Seeger)	506
SC 2.7		Nýty	507
SC 2.8		Kolíky	508
SC 2.8.1		Kolíky hladké (válcové s konci k rozkýtování, válcové a kuželové)	508
SC 2.8.2		Kolíky rýhované (válcové a kuželové)	509
SC 2.8.3		Přiřazení hladkých kolíků kuželových k čepům	509
SC 2.8.4		Kolíky válcové pružné	509
SC 2.9		Čepy (s nezkosenými hranami, se zkosenými hranami, se zkosenými hranami a s hlavou)	510
SC 2.10		Klíny	511
SC 2.10.1		Klíny ploché s jejich přiřazením k hřidelům	511
SC 2.10.2		Klíny drážkové a vsazené s jejich přiřazením k hřidelům	512
SC 2.11		Pera	513
SC 2.11.1		Pera těsná a výměnná s jejich přiřazením k hřidelům	513
SC 2.11.2		Pera úsečová (Woodruffova) s jejich přiřazením k hřidelům	515
SC 2.12		Úchylky rozměrů klínů, per a drážek	516
SC 2.13		Převlečné průměry	517
SC 3		Strojní součásti k přenášení točivého pohybu	518
SC 3.1		Hřidele	518
SC 3.1.1		Profily drážkových hřidelů a nábojů	518
SC 3.1.2		Válcové konce hřidelů	519
SC 3.1.3		Kuželové konce hřidelů	520
SC 3.2		Přehled normalizovaných valivých ložisek	522
SC 3.3		Klínové řemeny klasického průřezu. Řemenice pro klínové řemeny a drážky v řemenicích	525
SC 4		Mazání strojních součástí a strojů	528
SC 4.1		Přehled mazacích olejů a tuků	528

OBSAH

SV	— SVAŘOVÁNÍ KOVŮ	538
SV 1	Přehled normalizovaných názvů, definic základních veličin a pojmů	538
SV 1.1	Obecné pojmy	538
SV 1.2	Způsoby svařování	541
SV 1.3	Druhy svarů a svarových spojů	543
SV 1.4	Základní polohy při svařování	548
SV 2	Svarové plochy	550
SV 3	Svarové plochy trubek pro jejich ruční tavné svařování	556
SV 4	Tvary a rozměry svarových ploch pro ruční svařování oceli elektrickým obloukem a plamenem	557
SV 5	Elektrody, svařovací dráty a tyčinky	558
SV 5.1	Elektrody	558
SV 5.2	Svařovací dráty	559
SV 5.3	Svařovací tyčinky	559

OBSAH

MA — MATEMATIKA

MA 1	Matematické značky a zkratky	10
MA 1.1	Předpony, značky a počet jednotek (násobky a díly jednotek)	11
MA 1.2	Řecká abeceda	11
MA 2	Matematické vzorce	12
MA 2.1	Základní zákony	12
MA 2.2	Počítání s kladnými a zápornými čísly	13
MA 2.3	Počítání s obyčejnými zlomky	14
MA 2.4	Úměry	14
MA 2.5	Počítání s mocninami a odmocninami	16
MA 2.6	Počítání s logaritmy	18
MA 3	Obsahy rovinných útvarů	19
MA 3.1	Pravidelné mnohoúhelníky a pravidelné dělení obvodu kruhu na n -dílů	22
MA 4	Objemy prostorových útvarů	23
MA 5	Pythagorova věta, věta o výšce, Guldinovo pravidlo, výpočet hmotnosti těles	27
MA 6	Přepočítávací součinitele plošných obsahů průřezů	28
MA 7	Matematické tabulky	29
MA 7.1	Návod k používání tabulek	29
MA 7.2	Mocniny a odmocniny, převrácené hodnoty, obvodů a obsahů kruhů	33
MA 7.3	Délky kruhových oblouků pro $R = 1$	53
MA 7.4	Prvočísla a prvočíselné součinitele	54
MA 7.5	Číselné hodnoty důležitých konstant	59
MA 7.6	Mantis desítkových (dekadických) logaritmů	60
MA 8	Trigonometrie	62
MA 8.1	Základní definice a měrové jednotky	62
MA 8.2	Goniometrické funkce	62
MA 8.3	Základní vztahy mezi goniometrickými funkcemi	63
MA 8.4	Vzorce pro výpočet funkcí úhlů	65
MA 8.5	Návod k používání goniometrických tabulek	66
MA 8.6	Goniometrické funkce	67

OBSAH

FM	— FYZIKA A MECHANIKA	72
FM 1	Veličiny a jejich zákonné měrové jednotky	72
FM 1.1	Veličiny prostoru a jejich jednotky	72
FM 1.2	Veličiny hmotnosti (hmoty), síly, tíhy (tíhové síly), tlaku (mechanického napětí), měrné hmotnosti (hustoty), měrného objemu a měrné tíhy a jejich jednotky	74
FM 1.3	Veličiny času, rychlosti, zrychlení, viskozity a jejich jednotky	75
FM 1.4	Veličiny energie (práce), tepla (tepelné energie), teploty, výhřevnosti, výkonu, účinnosti a jejich jednotky	76
FM 2	Přepočítávání (převádění) anglo-americké soustavy na metrickou a opačně	77
FM 2.1	Přepočítávání (převádění) palců na milimetry	78
FM 2.2	Přepočítávání (převádění) dílů palce na milimetry	78
FM 2.3	Přepočítávání (převádění) tisícín palce na milimetry	78
FM 2.4	Měrné hmotnosti (hustoty) některých tuhých a kapalných látek (materiálů)	78
FM 3	Mechanika tuhých těles	80
FM 3.1	Základní pojmy a zákony	80
FM 3.2	Středisko geometrického útvaru a těžiště tělesa	80
FM 3.3	Statika — nauka o rovnováze statických sil	81
FM 3.3.1	Skládání sil	81
FM 3.3.2	Rozkládání sil	82
FM 3.4	Tření smykové a valivé (odpor proti valení)	83
FM 3.5	Vzorce pro výpočet nosníků (jednoduchá zatížení)	84
FM 3.6	Kinematika — nauka o pohybu	86
FM 3.7	Úhlová rychlost	87
FM 3.8	Stabilita — rovnovážná poloha těles	87
FM 4	Hnací a převodová ústrojí	88
FM 4.1	Řemenový pohon (převod)	88
FM 4.2	Pohon řetězovými koly (převod)	88
FM 4.3	Pohon ozubenými koly (převod)	88
FM 4.4	Pohon šnekovým soukolím (převod)	89
FM 4.5	Smysl otáčení řemenic a řetězových kol	89
FM 4.6	Smysl otáčení čelních ozubených kol	90
FM 4.7	Smysl otáčení a smysl působení osových sil u šnekového soukolí	91
FM 5	Termomechanika — nauka o teple	92
FM 5.1	Základní pojmy a definice	92
FM 5.2	Délkové a objemové smrštění odliťků	93
FM 5.3	Výhřevnost paliv	93
FM 6	Pevnost a pružnost	94
FM 6.1	Pevnost, namáhání (napjatost) a zatížení	94
FM 6.2	Pevnost v tahu a tlaku	94
FM 6.3	Pevnost ve smyku (střihu)	94
FM 6.4	Pevnost v ohybu	95
FM 6.5	Pevnost ve vzpěru	95
FM 6.6	Pevnost v krutu	98
FM 6.7	Dovolená napětí některých konstrukčních materiálů	98
FM 6.8	Moduly průřezu pro ohyb	99
FM 6.9	Moduly pružnosti některých materiálů	100

OBSAH

ET	—	ELEKTROTECHNIKA	104
ET 1		Vlastní elektrotechnika	104
ET 1.1		Veličiny a jejich zákonné měrové jednotky	104
ET 1.2		Výpočtové vzorce	106
ET 1.3		Elektrické vlastnosti kovů	107
ET 1.3.1		Elektrický odpor měděných drátů kruhového průřezu	107
ET 1.4		Příkony pracovních strojů (směrné hodnoty)	108
ET 2		Světlo	110
ET 2.1		Osvětlování	111
ET 2.1.1		Veličiny a jejich zákonné měrové jednotky	111
ET 2.1.2		Osvětlování pracovních prostorů ve strojírenských závodech	112
ET 2.2		Značky pro výkresy elektrických instalací	116
ET 2.3		Značky na elektrotechnických předmětech	128
ET 2.4		Příklad štitku na elektromotoru a význam značek na něm	129

OBSAH

TM	—	TECHNICKÉ MATERIÁLY	134
TM 1		Fyzikální vlastnosti některých kovových prvků	134
TM 1.1		Porovnání tvrdosti u ocelí	135
TM 1.1.1		Porovnání tvrdosti podle Vickerse, Brinella a Rockwella	136
TM 1.1.2		Porovnávací tabulka tvrdosti podle Brinella a meze pevnosti v tahu	137
TM 1.1.3		Porovnávání čísel tvrdosti pro ocel zušlechťenou nebo kalenou	137
TM 1.2		Jiskrové zkoušky	140
TM 2		Ocel a litina	142
TM 2.1		Rozdělení ocelí	142
TM 2.2		Rozdělení a číselné označování konstrukčních ocelí k tváření	142
TM 2.2.1		Číselná značka oceli	143
TM 2.2.2		Třídy ocelí	144
TM 2.2.3		Oceli třídy 10	144
TM 2.2.4		Oceli třídy 11	145
TM 2.2.5		Oceli třídy 12 až 16	145
TM 2.2.6		Oceli třídy 17	145
TM 2.2.7		Oceli třídy 18	146
TM 2.2.8		Oceli třídy 19	146
TM 2.2.9		Význam doplňkových čísel	146
TM 2.3		Příklady použití konstrukčních ocelí tříd 10 až 17	147
TM 3		Široká a pásová ocel	149
TM 3.1		Pásky ocelové válcované za tepla z ocelí tříd 10 a 11	149
TM 3.2		Pásky a pruhy válcované za studena z ocelí tříd 10 až 15 a 19	150
TM 3.3		Široká ocel z ocelí tříd 10 a 11 válcovaná za tepla	152
TM 3.4		Pásky válcované za tepla z ocelí tříd 12 až 17 a 19	153
TM 3.5		Pásky ocelové válcované za studena na pancéřování kabelů	153
TM 3.6		Ocelové pásky válcované za studena, obalové	153
TM 3.7		Pásová ocel válcovaná za studena galvanicky pokovovaná	153
TM 3.8		Pásky ocelové válcované za studena, poolověné	153
TM 3.9		Široká ocel z ocelí tř. 12 až 16 a 19 válcovaná za tepla v přesném provedení	153
TM 3.10		Široká ocel z ocelí tř. 10 a 11 válcovaná za tepla	153
TM 4		Tyčová a tvarová ocel	154
TM 4.1		Ocelové tyče válcované za tepla	154
TM 4.1.1		Tyče ploché z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	154
TM 4.1.2		Tyče ploché z ocelí tříd 12, až 17 a 19 válcované za tepla	155
TM 4.1.3		Tyče kruhové z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	156
TM 4.1.4		Tyče kruhové válcované za tepla, tyče loupané nebo broušené a tyče kované	156
TM 4.1.5		Tyče kruhové pro výztuž do betonu	156
TM 4.1.6		Tyče kruhové s výstupky pro výrobu tyčí TOR 30	156
TM 4.1.7		Tyče kruhové z ocelí tříd 12 až 16 a 19 válcované za tepla v obvyklém provedení	156
TM 4.1.8		Tyče kruhové z ocelí tříd 12 až 17 a 19 válcované za tepla v přesném provedení	157
TM 4.1.9		Tyče čtvercové z ocelí tříd 12 až 17 a 19 válcované za tepla	157
TM 4.1.10		Tyče čtvercové válcované za tepla z ocelí tříd 10 a 11	158
TM 4.1.11		Tyče ROXOR pro výztuž do betonu	158
TM 4.1.12		Tyče a široká ocel válcované za tepla z ocelí tř. 10 a 11	158
TM 4.2		Ocelové tyče tažené za studena	159
TM 4.2.1		Tyče ploché z ocelí tříd 11 a 12 tažené za studena s úchytkami h 11 a h 12	159
TM 4.2.2		Tyče ploché z oceli 11 600 tažené za studena s úchytkami h 9 pro šifku a h 11 pro tloušťku na klíny a pera	159
TM 4.2.3		Tyče kruhové z ocelí tříd 10 až 16 tažené za studena s úchytkami h 11	160
TM 4.2.4		Tyče kruhové tažené za studena, tyče broušené a leštěné z ocelí na valivá ložiska	160
TM 4.2.5		Tyče kruhové z ocelí tříd 11 až 17 a 19 loupané s úchytkami h 11 a h 9	160
TM 4.2.6		Tyče čtvercové z ocelí tříd 10 až 16 tažené za studena s úchytkami h 11	161
TM 4.2.7		Tyče šestihřanné z ocelí tříd 10 až 16 tažené s úchytkami h 11	161
TM 4.2.8		Tyče průřezu trojúhelníka 60°, tažené za studena	161
TM 4.2.9		Tyče TOR 30 pro výztuž do betonu	161
TM 4.3		Nástrojové oceli – oceli třídy 19	162
TM 4.3.1		Tyče ploché	162
TM 4.3.2		Tyče čtvercové	162
TM 4.3.3		Tyče kruhové	163
TM 4.4		Ocelové úhelníky T, I, U	164
TM 4.4.1		Tyče rovnoramenného průřezu L z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	164
TM 4.4.2		Tyče nerovnoramenného průřezu L z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	166
TM 4.4.3		Ocel T z ocelí tříd 10 a 11 válcovaná za tepla	167
TM 4.4.4		Ocel T se širokou přírubou široká, válcovaná za tepla a z ocelí tříd 10 a 11	167
TM 4.4.5		Tyče průřezu IE z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	168

TM 4.4.6	Tyče průřezu D1 pro důlní výztuž	168
TM 4.4.7	Tyče průřezu I z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	169
TM 4.4.8	Tyče průřezu UE z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	170
TM 4.4.9	Tyče průřezu U z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	171
TM 5	Ocelové plechy	172
TM 5.1	Plechý ocelové tenké z ocelí tříd 10 a 11 válcované za tepla	172
TM 5.2	Plechý ocelové tenké hlubokotažné válcované za tepla	173
TM 5.3	Plechý ocelové tenké válcované za tepla z ocelí tříd 12 až 16	173
TM 5.4	Plechý ocelové tlusté válcované za tepla z ocelí tříd 10 až 16	173
TM 5.5	Plechý ocelové vlnité z ocelí tříd 10 a 11	173
TM 5.6	Plechý válcované za tepla z ocelí třídy 17	173
TM 5.7	Plechý válcované za tepla z ocelí třídy 19	173
TM 5.8	Plechý ocelové jednostranně plátované ocellemi třídy 17	173
TM 5.9	Plechý ocelové pocínované	173
TM 5.10	Plechý ocelové poolověné	173
TM 5.11	Plechý ocelové pozinkované	173
TM 5.12	Plechý ocelové žebrované válcované za tepla z ocelí tříd 10 a 11	173
TM 6	Trubky ocelové	174
TM 6.1	Trubky ocelové bežešvé závitové	174
TM 6.2	Trubky ocelové bežešvé závitové zesílené	174
TM 6.3	Trubky ocelové bežešvé válcované nebo tažené za tepla z ocelí tříd 10 až 16	175
TM 6.4	Trubky ocelové svařované závitové lehké	177
TM 6.5 až 22	Další ocelové trubky	177
TM 7	Dráty ocelové	178
TM 7.1	Hmotnost taženého kruhového ocelového drátu	178
TM 7.2	Ocelový drát za studena tažený pro sítě (tkaniny a pletiva) a ostatný drát	178
TM 7.3	Ocelový drát tažený pro všeobecné účely	178
TM 7.4	Pozinkování tažených ocelových drátů	178
TM 7.5	Tažené ocelové dráty patentované na pružiny	178
TM 7.6	Ocelový drát bandážový nemagnetický	178
TM 8	Slitiny železa na odličky	179
TM 8.1	Označování a rozdělení slitin železa na odličky	179
TM 8.2	Tvárné slitiny – příklady použití	181
TM 8.3	Šedé litiny nelegované	181
TM 8.4	Šedé litiny legované a zvláštní slitiny železa na odličky	182
TM 8.5	Temperované litiny	182
TM 8.6	Uhlíkové oceli	183
TM 8.7	Nelegované a středně legované oceli	183
TM 8.8	Slitiny pro trvalé magnety	184
TM 8.9	Vysokolegované oceli	184
TM 8.10	Rozdělení slitin železa na odličky do skupin podle způsobu použití	185
TM 9	Neželezné kovy	187
TM 9.1	Hliník a jeho slitiny	187
TM 9.1.1	Číselné označování lehkých kovů	187
TM 9.1.2	Význam první doplňkové číslice u odličky	187
TM 9.1.3	Příklady použití hliníku a slitin hliníku — tvářených	188
TM 9.2	Plechý z hliníku a slitin hliníku	189
TM 9.2.1	Plechý z hliníku a slitin hliníku válcované za tepla	189
TM 9.2.2	Plechý ze slitin hliníku válcované za studena	189
TM 9.2.3	Plechý z hliníku válcované za studena	190
TM 9.2.4	Fólie technické z hliníku	190
TM 9.2.5	Fólie obalové z hliníku	190
TM 9.2.6	Pásky hliníkové pro elektrotechniku	190
TM 9.3	Dráty z hliníku a slitin hliníku	190
TM 9.3.1	Dráty kruhové z hliníku a slitin hliníku tažené s běžnou tolerancí	190
TM 9.3.2	Dráty kruhové z hliníku a slitin hliníku tažené přesně	190
TM 9.3.3	Dráty čtvercové z hliníku a slitin hliníku tažené za studena	190
TM 9.3.4	Dráty šestihhranné z hliníku a slitin hliníku tažené za studena	190
TM 9.4	Tyče a profily z hliníku a slitin hliníku	191
TM 9.4.1	Tyče kruhové z hliníku a slitin hliníku lisované za tepla	191
TM 9.4.2	Tyče čtvercové z hliníku a slitin hliníku lisované za tepla	191
TM 9.4.3 až 9	Další tyče a profily z hliníku a jeho slitin	191
TM 9.5	Trubky z hliníku a slitin hliníku	192
TM 9.5.1	Trubky kruhové z hliníku a slitin hliníku tažené za studena	192
TM 9.5.2	Trubky kruhové z hliníku a slitin hliníku lisované za tepla	193
TM 9.5.3	Trubky kruhové z hliníku a slitin hliníku lisované za tepla, s povrchem taženým za studena	193
TM 9.6	Měď a slitiny mědi	194
TM 9.6.1	Označování těžkých kovů	194
TM 9.6.2	Význam doplňkového čísla u tvářených výrobků	194
TM 9.6.3	Příklady použití mědi a slitin mědi	195
TM 9.6.4	Dráty z mědi a ze slitin mědi	196
TM 9.6.4.1	Dráty tažené obyčejné z mědi a slitin mědi	196
TM 9.6.4.2	Dráty tažené přesně z mědi a slitin mědi	196

OBSAH

SK	— STROJNICKÉ KRESLENÍ	206
SK 1	Strojnické výkresy	206
SK 1.1	Formáty výkresů	206
SK 1.2	Měřítka a čáry na výkresech	206
SK 1.3	Popisování výkresů	207
SK 1.4	Základy technického zobrazování	209
SK 1.4.1	Kreslení řezů a průřezů	210
SK 1.5	Kótování strojních součástí	211
SK 1.6	Kótování hladkých děr a děr se závitem	213
SK 1.7	Tolerování rozměrů na výkresech	214
SK 1.8	Kótování roztečí	216
SK 1.9	Kreslení a kótování závitů, šroubů a matic	217
SK 1.10	Axonometrické a kosoúhlé promítání	218
SK 2	Označování na strojnických výkresech	219
SK 2.1	Značení drsnosti povrchu	219
SK 2.2	Značení úpravy povrchu a tepelného zpracování	220
SK 2.3	Označování úchylek tvaru a polohy	221
SK 2.4	Úchylky tvaru a polohy — číselné hodnoty	223
SK 2.4.1	Číselné hodnoty úchylek tvaru a polohy	224
SK 2.5	Značení profilového materiálu	225
SK 2.6	Označování svarů na dílenských (výrobních) výkresech	227
SK 2.6.1	Značky svarů	228
SK 2.7	Značení nýtů, šroubů a děr	229
SK 2.7.1	Značení nýtů	229
SK 2.7.2	Značení šroubů a děr pro šrouby	230
SK 2.8	Značky pro kinematická schémata	231
SK 3	Kreslení valivých ložisek na výkresech sestavení	236
SK 4	Opravy výkresů	237

OBSAH

PV	— PŘESNOST VÝROBY	240
PV 1	Lícování	240
PV 1.1	Soustava tolerancí a uložení ISO	240
PV 1.1.1	Přehled normalizovaných názvů, definic základních veličin a pojmů	240
PV 1.2	Přehled obvyklých uložení ISO	249
PV 1.2.1	Uložení v soustavě jednotné díry	249
PV 1.2.2	Uložení v soustavě jednotného hřídele	249
PV 1.3	Mezní úchytky ISO pro rozměry do 500 mm	251
PV 1.3.1	Mezní úchytky hřídelů	251
PV 1.3.2	Mezní úchytky děr	253
PV 1.4	Mezní úchytky netolerovaných rozměrů	255
PV 1.4.1	Všeobecně	255
PV 1.4.2	Úchytky rozměrů	255
PV 1.4.3	Stupně přesnosti	256
PV 2	Přehled úchylek rozměrů a přesnosti chodu valivých ložisek	257
PV 2.1	Mezní úchytky rozměrů a přesnosti chodu radiálních ložisek (kromě kuželíkových)	261
PV 2.2	Mezní úchytky rozměrů a přesnosti chodu axiálních ložisek	265
PV 2.3	Mezní hodnoty zaoblení	267
PV 2.4	Radiální vůle radiálních ložisek	268
PV 2.4.1	Radiální vůle jednořadých kulíčkových ložisek s válcovou dírou	269
PV 2.4.2	Radiální vůle dvouřadých kulíčkových ložisek naklápěcích s válcovou dírou	269
PV 2.4.3	Radiální vůle jednořadých válečkových ložisek s válcovou dírou a s nevyměnitelnými součástmi	270
PV 2.4.4	Radiální vůle jednořadých válečkových ložisek s válcovou dírou a s vyměnitelnými součástmi	271
PV 2.4.5	Radiální vůle dvouřadých soudečkových ložisek naklápěcích s válcovou dírou	272
PV 3	Lícování závitů	273
PV 3.1	Soustava tolerancí a uložení závitů	273
PV 3.1.1	Přehled normalizovaných názvů, definic základních veličin, pojmů a značek	273
PV 3.1.2	Délky zašroubování závitů	276
PV 3.2	Přehled doporučených uložení metrických závitů	276
PV 3.3	Mezní úchytky SH metrických závitů matic	277
PV 3.4	Mezní úchytky Sh metrických závitů šroubů základní řady	278
PV 3.4.1	Přehled norem ČSN 01 43.. — Lícování závitů	279
PV 3.4.2	Úchytky velkého průměru závitů šroubů a malého průměru závitů matic metrických závitů	280
PV 3.5	Měření závitů měřicími drátky	281
PV 3.5.1	Přiřazení měřicích drátků k roztečím závitů	283
PV 3.5.2	Číselné hodnoty pro měření metrických závitů	284
PV 3.5.3	Číselné hodnoty pro měření Whitworthových závitů	287
PV 3.5.4	Číselné hodnoty pro měření trubkových závitů válcových	288
PV 3.5.5	Číselné hodnoty pro měření oblých závitů	288
PV 3.5.6	Číselné hodnoty pro měření lichoběžníkových závitů rovnoramenných	289
PV 3.5.7	Číselné hodnoty pro měření lichoběžníkových závitů nerovnoramenných	290
PV 3.5.8	Korekce se zřetelem na měřicí tlak	290
PV 4	Úchytky tvaru a polohy	291
PV 4.1	Přehled normalizovaných názvů, základních pojmů a definic	291
PV 4.2	Úchytky tvaru a polohy	293
PV 4.2.1	Úchytky tvaru	293
PV 4.2.2	Úchytky polohy	293